

УДК 811.161.1

Марєга Ю.А.

*Національний університет харчових технологій
(НУХТ), м. Київ*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ОСНОВА ГУМАНІТАРНОГО ТА ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Однією із актуальних тенденцій сучасності є глобалізація та євроінтеграція. Безсумнівно, потрібно інтегруватися у світове товариство, зберігаючи при цьому власний національний простір у глобалізованому сьогоденні. Національне відродження України, зміни в суспільному житті визначили основне спрямування освіти – гуманізацію й гуманітаризацію. У центрі уваги – людина, її духовний світ, здібності та творчий потенціал.

В умовах світової глобалізації сучасному студентові важливо не тільки засвоїти належну суму знань під час навчання, а й сформувати національну самосвідомість, виховати в собі громадянина України, здатного служити національній ідеї, шануючи при цьому загальнолюдські цінності.

Національна свідомість – складне і багатогранне утворення людської суб'єктивності, що полягає у самоусвідомленні причетності до народу, нації, етносу й спонукає особистість до національного самоздійснення й самовиповнення. На жаль, значна частина молодих людей зростає національно безликою, не ідентифікує себе з народом, українською державою, не має суспільно корисних ідеалів. Це стосується й багатьох дорослих, навіть національної еліти, до якої належить управлінський корпус, наукова, творча інтелігенція.

Провідне місце у формуванні абсолютно нової молоді належить якраз викладачу-словеснику. Вивчення рідної мови містить величезний духовний потенціал. Вона – природний вихователь. Концентрує в собі весь культурно-історичний шлях людей, є могутнім засобом єднання народу, консолідації національних сил. Це самобутній засіб мислення, світобачення. Тому заняття з української мови мають бути насиченими цікавими дидактичними матеріалами, взятими з історії, народознавства, художньої літератури. Особливу роль відіграють культурологічні змістові лінії, бо в них повинна бути виражена гідність нашого народу, багатство культури, відомості про видатних діячів України різних часів, наших національних героїв. Все це позитивно впливає на свідомість, викликає захоплення й подив аж до бажання наслідувати.

Виховувати студентську молодь слід використовуючи точні факти, найцікавіші літературні твори, які не втрачають актуальності ніколи. Першовартісним повинно бути своє, національне. Справжня глобалізація та інтеграція – це симбіоз найкращого, що мають народи, нації, держави. Викладачі української мови мають використовувати для вироблення

грамотності сучасної людини тексти творів українських письменників від давнини до сучасності. Тут не можна обійтися без афоризмів і притч Г. Сковороди. Вічними є його слова: «Любов виникає лишень із любові. Коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю». Мовлені українцем, вони здатні врятувати світ, за умови, якби люди дослухались. Тому слід ставити потрібні акценти. Гуманітарне та патріотичне виховання сучасного студентства неможливе без творів Т. Шевченка, І. Котляревського, Лесі Українки, П. Тичини, П. Загребельного, В. Винниченка, І. Багряного, В. Симоненка, Б. Олійника, М. Матіос, В. Шкляра та ін.

Корисно на заняттях з української мови читати вірші напам'ять, диктувати тексти з пам'яті – це впливає на процес виховання студентів дуже позитивно. Збільшується частина молодих людей, які хочуть стати інтелектуалами. Особливо важливо це під час вивчення української мови як іноземної, адже крім патріотичного виховання своїх студентів, необхідно виховувати шанобливе ставлення іноземців до культури та звичаїв країни, у якій вони навчаються.

Студенти технічних освітніх закладів здебільшого вивчають українську мову за професійним спрямуванням. Викладання такої дисципліни має свої особливості і дещо звужені можливості роботи над текстами наших письменників. Проте тренування грамотності студентів, а разом з тим і патріотичне виховання можна реалізовувати шляхом використання найкращих уривків художніх та публіцистичних творів. Крім того, важливу роль мають відігравати виховні заходи, присвячені Дню писемності, дням народження визначних літераторів, літературним вечорам.

На Земній кулі багато націй і народностей, віросповідань, звичаїв, обрядів, культур, мов, літератур. Інтеграція у найкращому розумінні цього слова – це дуже непростий і тривалий процес. Штурмувати його – небезпечна справа. Кожен інтеграцію розуміє по-своєму. Події останніх років, місяців і днів – цьому підтвердження: наш Схід, АТО, тероризм у різних точках планети, Париж середини цього листопада. Є бажання цілих народів жити в мирі, а є народи готові порушувати спокій сіл, міст і цілих держав.

Українці завжди були миролюбними людьми. Про це дізнаємось ще із прадавньої української міфології, яку українцям довгий час просто недоносили. Наші міфи вчили не воювати чи шкодити, вказували шляхи до порозуміння. Варто було б усьому світові почути давній український міф про Божича – нашого древнього миротворця, який міг волею і силою свого Божого походження приборкати, придушити конфлікти у різних частинах стародавнього світу між древніми людьми, але він не застосовував сили. Він переконував людей словом, намагався помирити. Необхідно сьогодні виховувати у майбутніх фахівців усіх галузей знань любов до миру. Влучним прийомом на шляху до реалізації цього напряму можуть бути твори-роздуми на суспільні сьогоденні теми, які спонукатимуть студентів міркувати і творити власну думку. Мова – засіб єднання і захисту нації, про що багаторазово наголошувала Л. Костенко.

Професіоналізм, грамотність, інтелект, гуманність позитивно виокремлюють людину з посередності. Провідне місце у формуванні таких якостей має посідати українська мова, тому що «спочатку було Слово».

Література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал [Текст]: підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків. Т.1./ Григорій Ващенко. – Полтава : Ред. газ. «Полтавський вісник», 1994. – 208 с.
2. Кузь В.Г. Основи національного виховання: Концептуальні положення/В.Г. Кузь, Ю.Д. Руденко, З.О. Сергійчук; [за ред. В.Г. Кузя]. – К.: Інф. вид. центр «Київ», 1993. – Ч. I. – 152 с.
3. Костенко Л. Геній в умовах заблокованої культури /Ліна Костенко // Урок української. – 2000. – № 2. – С. 2-7.